

Dnr...151...-382...2015

Till
Socialnämnden
Utbildningsnämnden
Hässelby-Vällingby
stadsdelsnämnd
Farsta stadsdelsnämnd

Samverkan kring barn som far illa eller riskerar fara illa

Revisorsgrupp 1 har den 23 september 2015 behandlat bifogad
revisionsrapport (nr 4/2015).

Stadsrevisionen genomförde en granskning 2011 avseende
samverkan kring barn som far illa eller riskerar fara illa. Stads-
revisionen konstaterade då att skolorna upplevde att socialtjänsten
alltför sällan återkopplade till skolorna efter orosanmälan enligt 14
kap. 1 § SoL. Den uppföljande granskningen visar bl.a. att
samverkan vad gäller återkoppling och information om enskilda
ärenden fungerar bättre än vid granskningen 2011. Dock kvarstår
vissa brister. Exempelvis bör uppföljning av samverkan mellan
skola och socialtjänst genomföras samt en förnyad implementering
av stödmaterialet.

Vi hänvisar i övrigt till rapporten och överlämnar den till social-
nämnden, utbildningsnämnden, Hässelby-Vällingby stadsdels-
nämnd och Farsta stadsdelsnämnd för yttrande. Yttrandet ska ha
inkommit till Revisorsgrupp 1 senast den 27 november 2015.

På revisorernas vägnar

Bosse Ringholm
Ordförande

Stefan Rydberg
Sekreterare

**Stockholms
stad**

**Samverkan kring
barn som far illa
eller riskerar fara
illa - en uppföljning
Nr 4, 2015**

**Projektrapport från
Stadsrevisionen**

Dnr 3.1.3-144/2015

Sammanfattning

Revisionskontoret har genomfört en uppföljande granskning om samverkan kring barn som far illa eller riskera fara illa utifrån socialtjänst- och skollagens krav samt stadens riktlinjer. Granskningen har avgränsats till utbildningsnämnden, socialnämnden, stadsdelsnämnderna Hässelby-Vällingby och Farsta samt två grundskolor.

Syftet med granskningen har varit att bedöma om fullmäktiges riktlinjer implementerats och efterlevs samt hur samverkan fungerar mellan skolan och socialtjänsten. Den sammanfattande bedömningen är att samverkan vad gäller återkoppling och information om enskilda ärenden fungerar bättre än vid revisionskontorets granskning 2011. Dock finns områden som kan förbättras. Exempelvis bör uppföljning av samverkan mellan skola och socialtjänst genomföras.

När fullmäktige i juni 2010 antog riktlinjer för samverkan mellan skola och socialtjänst fanns ambitioner att följa upp samverkansöverenskommelsen genom en särskild indikator. Socialnämnden i samverkan med utbildningsnämnden tog fram en uppföljningsmodell för samverkan, men stadsdelsnämnderna valde enligt socialförvaltningen att inte tillämpa uppföljningsmodellen. Granskningen har visat att det för närvarande inte sker någon uppföljning av samverkan mellan skola och socialtjänst samt att uppföljningsansvaret är otydligt. Uppföljning är ett väsentligt inslag i all verksamhet där samverkan sker, inte minst för att identifiera utvecklingsområden och förbättra samverkan.

Stadsdelsnämnderna rekommenderas att i samverkan med utbildningsnämnden följa upp samverkan mellan skola och socialtjänst. Stadsdelsnämnderna bör också revidera samverkansöverenskommelserna i samband med att revidering av stödmaterialet sker för att bl.a. försäkra sig om att innehållet i överenskommelserna är aktuellt och uppdaterat med eventuella social- och skollagsförändringar. Vidare bör stadsdelsnämnderna insatser för att inkludera fristående skolor i samverkan ses över för att öka antalet fristående skolor som samverkar med socialtjänsten. Stadsdelsnämnderna bör i större utsträckning försäkra sig om att berörd personal känner till stödmaterialet och förtydliga vem som är ansvarig kontaktperson gentemot skolorna. Socialnämnden bör fortsätta informera om stödmaterialet till stadsdelsnämnderna.

Innehåll

Inledning	1
Bakgrund	1
Syfte, revisionsfrågor och avgränsning	1
Revisionskriterier	1
Metod	2
Lagar, riktlinjer och stödmaterial	2
Skyldighet att samverka	2
Strategi för samverkan, - kring barn och ungdomar som far illa eller riskerar att fara illa	3
Stadens riktlinjer	4
Granskningens resultat	5
Iakttagelser	5
<i>Implementering av stödmaterialet</i>	5
<i>Stadsdelsnämnderna om samverkan mellan skola och socialtjänst</i>	5
<i>Grundskolorna om samverkan mellan skola och socialtjänst</i>	8
<i>Grundskolecheferna om samverkan mellan skola och socialtjänst</i>	9
<i>Uppföljning av samverkan mellan skola och socialtjänst</i>	9
Analys	10
Ett aktivt ställningstagande från nämnden	10
Uppföljning av samverkan saknas	10
Reviderade samverkansöverenskommelser	11
Vikten av att fristående grundskolor samverkar med socialtjänsten	11
Ett behov av ytterligare implementering av stödmaterialet	11
Behovet av kontaktpersoner	11
Oönskade effekter och risker	12
Sammanfattande slutsatser och bedömning	12

Inledning

Bakgrund

För att säkerställa en likvärdig samverkan mellan skola och socialtjänst över hela staden har fullmäktige år 2010 fattat beslut om riktlinjer för samverkan. Revisionskontoret genomförde en granskning 2011 och konstaterade då att arbetet med att implementera de nya riktlinjerna var i ett inledande skede. Då ingick ännu inte fristående förskolor/skolor och gymnasiet i en strukturerad samverkan. Vidare framkom att förskolor och skolor upplevde att socialtjänsten alltför sällan återkopplade efter orosanmälan enligt 14 kap. 1 § SoL och att det saknades forum för att få till stånd en dialog mellan socialtjänsten och förskolan/skolan.

Utbildningsnämnden och socialnämnden har under hösten 2013 och våren 2015 utifrån bl.a. ändringar i socialtjänstlagen och andra regelverk reviderat det s.k. stödmaterialet för samverkan och ansvarsfördelning mellan stadsdelsnämndernas verksamheter och skolan.

Syfte, revisionsfrågor och avgränsning

Syftet med granskningen är att bedöma om fullmäktiges riktlinjer implementerats och efterlevs samt hur samverkan fungerar mellan skolan och socialtjänsten.

Granskningen ska ge svar på följande revisionsfrågor:

- Har fullmäktiges övergripande riktlinjer omsatts i lokala överenskommelser i enlighet med fullmäktiges riktlinjer?
- Fungerar samverkan i enlighet med fullmäktiges beslut och övriga riktlinjerna?
- Följs resultatet av samverkan upp?

Stadsdelsnämnderna Farsta och Hässelby-Vällingby har valts ut utifrån iakttagelser i tidigare granskning som visade att samverkan mellan skolan och socialtjänsten fungerade mindre bra i dessa områden. I granskningen ingår också socialnämnden och utbildningsnämnden som har ett gemensamt ansvar att utveckla samverkan.

Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens analyser, slutsatser och bedömningar.

- Socialtjänstlagen (2001:452) kap 14 1 §
- Skollagen 29 kap 13§
- Stadens riktlinjer avseende samverkan kring barn/ungdomar som far illa eller riskerar att fara illa (KF 2010-06-21)
- Stödmaterial till stadens riktlinjer (reviderad augusti 2013 socialnämnden och utbildningsnämnden)
- Riktlinjer för handläggning och dokumentation inom individ och familjeomsorg (reviderad av KF 2010-10-27)

Metod

Granskningen har inletts med en genomgång av nämndernas styr-dokument för samverkan såsom överenskommelser, handlingsplaner och rutiner samt statistik avseende orosanmälningar.

Därefter har inledande intervjuer skett med stadsdelsnämndernas socialchefer eller motsvarande, representanter från social- och utbildningsförvaltningen och grundskolechefer för berörda stadsdelsnämndsområden. Härfter har intervjuer genomförts med socialsekreterare vid stadsdelsnämndens mottagningsteam eller motsvarande avseende anmälningsrutinerna. Inom varje stadsdelsnämndsområde har representanter från de grundskolor som ingick i granskningen intervjuats.

Granskningen har genomförts av Thomas Bonell och Tomasz Czarnik vid revisionskontoret. Rapporten har faktakontrollerats av respektive förvaltning.

Lagar, riktlinjer och stödmaterial

Skyldighet att samverka

Myndigheter har en särskild skyldighet att samverka i frågor som rör barn (under 18 år) som far illa eller riskerar att fara illa, vilket är reglerat i lagstiftningen för polis, förskola/skola, socialtjänst samt hälso- och sjukvården. "Var och en som får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa bör anmäla detta till nämnden". Anmälningsskyldigheten för myndigheter och yrkesverksamma regleras i socialtjänstlagen 14 kap. 1§.

Vidare framgår av socialtjänstlagen 5 kap. 1a § att "socialnämnden ska i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa samverka med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs. Nämnden ska aktivt verka för att samverkan kommer till stånd".

I skollagens 29 kap. 13 § finns på motsvarande sätt skolhuvudmännens skyldighet att samverka med socialtjänsten. I lagen finns också hänvisning till socialtjänstlagens bestämmelser om anmälningsskyldigheten.

Vid en anmälan från skolan eller förskolan till socialtjänsten bryts sekretessen av anmälningsskyldigheten enligt 14 kap 1 § i socialtjänstlagen. Enligt samma sekretessbrytande regler har socialtjänsten rätt att få information av de som är anmälningsskyldiga. En anmälan från skolan/förskolan kan även ske vid ett gemensamt möte s.k. anmälningsmöte där förskolan/skolan, socialtjänsten och barnets vårdnadshavare deltar.

Enligt stadens stödmaterial till riktlinjer är det angeläget att socialtjänsten alltid gör en återkoppling i form av bekräftelse på att anmälan tagits emot samt låter anmälaren få namn och telefonnummer till lämplig person att kontakta vid behov. Av stödmaterialet till stadens riktlinjer för samverkan framgår att återkoppling till den verksamhet som gjort anmälan om att anmälan har mottagits alltid ska göras. Socialtjänsten har efter lagändringen den 1 januari 2013 möjlighet att på eget initiativ eller på begäran av den som gjort anmälan (gäller endast anmälningsskyldiga) berätta om anmälan har lett till att en utredning har inletts eller om en utredning inte har inletts. Socialtjänsten kan även informera om att en utredning redan pågår. Vidare ska det enligt stödmaterialet finnas en kontaktperson inom respektive förvaltning som skolan kan kontakta vid behov.

Det råder sekretess om innehållet i utredningen, såvida inte vårdnadshavaren (och en ungdom över 15 år) lämnar samtycke till att sekretessen hävs. Av stödmaterialet till stadens riktlinjer för samverkan framgår att samtycke ska eftersträvas, men en sekretessprövning måste ske vid varje tillfälle.

Strategi för samverkan, - kring barn och ungdomar som far illa eller riskerar att fara illa

När lagbestämmelsen (SoL 5 kap 1 a §) om samverkan infördes 2003 fick Socialstyrelsen i samverkan med dåvarande Myndigheten för skolutveckling och Rikspolisstyrelsen i uppdrag att ta fram en nationell strategi för samverkan ("Strategi för samverkan, - kring barn och ungdomar som far illa eller riskerar att fara illa", april 2008). I denna konstaterar myndigheterna att den generella kunskap om framgångsfaktorer och hinder i samverkan i allt väsentligt är tillämpbar även på samverkan kring barn och unga som riskerar att

fara illa. Av denna kunskap följer att god och stabil samverkan förutsätter styrning, struktur och samsyn.

I strategin konstateras även att styrningen är det mest centrala genom att den politiska och administrativa ledningen aktivt tar ställning för samverkan. Om inte samverkan stöds på ledningsnivå riskerar den att bara fungera kortsiktigt och personbundet. Ledningen måste vidare efterfråga uppföljning och utvärdering. Stabil samverkan kräver också struktur för att överbrygga skilda regelsystem, ett gemensamt mål och en definierad målgrupp.

I riktlinjer för samverkan mellan skola och socialtjänst för barn/ungdomar som far illa eller riskerar att fara illa framgår att samverkan mellan skola och socialtjänst med flera bör utgå från "Strategi för samverkan, - kring barn och ungdomar som far illa eller riskerar att fara illa" och de framgångsfaktorer som där identifierats för en god samverkan. Inom respektive stadsdelsförvaltnings geografiska område bör därför ett samverkansarbete ske med "Strategi för samverkan" som bas.

Stadens riktlinjer

Fullmäktige antog i juni 2010 riktlinjer för samverkan mellan förskola/skola och socialtjänst för barn/ungdomar som far illa eller riskerar att fara illa. Riktlinjerna omfattar samverkansformer och samverkansområden som sammanförs till en samverkansöverenskommelse och undertecknas av samverkande parter. Socialnämnden och utbildningsnämnden fick samtidigt i uppdrag att ta fram ett stödmaterial till riktlinjerna. Nämnderna beslutade om stödmaterialet i september 2010. Stödmaterialet har sedan 2010 reviderats vid två tillfällen för att hålla det aktuellt och uppdaterat med gällande lagstiftning. Revideringar har skett hösten 2013 och våren 2015.

Riktlinjerna anger ett antal samverkansområden såsom generella frågor, övergångar mellan olika skolformer, barn som far illa, barn i behov av särskilt stöd/hälsa, barn och ungdomar med insatser, drog- och brottsförebyggande arbetet etc. De samverkansområden som anges i riktlinjerna utgör en miniminivå. Syftet är att samverkan ska ske på ett likartat sätt över hela staden så att alla involverade ska känna igen sig och få ett bemötande och resultat som är likvärdigt. Men för att uppnå en högre kvalitet i det förebyggande arbetet förordas att polisen och det lokala föreningslivet är representerat i en övergripande samverkansstruktur inom stadsdelsnämnden. Lokalt ska kompletteringar göras utifrån de förutsättningar och

behov som finns i respektive stadsdelsområde. Samverkan ska ske med såväl fristående som kommunala skolor.

Granskningens resultat

lakttagelser

Implementering av stödmaterialet

I samband med implementering av riktlinjerna och stödmaterialet 2011 genomförde socialförvaltningen och utbildningsförvaltningen gemensamt seminarier i form av workshops med socialtjänsten och rektorsområden inom respektive stadsdelsnämnd. I samband med seminarierna informerade representanter från socialförvaltningen och utbildningsförvaltningen deltagarna om riktlinjerna och stödmaterialet. Efter revideringen av stödmaterialet 2013 genomfördes inga seminarier, men det reviderade stödmaterialet har skickats till stadsdelsnämnderna och respektive skola för kännedom. Skolorna har också informerats om uppdateringen via rektorsmöten. Vidare har stödmaterialet lagts ut på webbplatsen pedagogstockholm.se som bl.a. riktar sig till stadens skolor. Enligt intervjuade är inga seminarier planerade efter den revideringen som beslutades i juni 2015. Socialförvaltningen informerar kontinuerligt om stödmaterialet i olika chefsnätverk. Enligt uppgift sker utvärdering fortlöpande på dessa chefsnätverk kring samverkansfrågor. Vidare informeras nyanställda socialsekreterare för stödmaterialet i samband med introduktionsutbildningar.

Utbildningsförvaltningen har under 2011 sammankallat rektorerna till samverkansmöten för genomgång av bl.a. stödmaterialet. Vidare genomför grundskolecheferna årliga möten med socialtjänst, skola och förskola. Därtill sker särskilda möten med skola och förskola. Under mötena har deltagarna informerats om stödmaterialet.

Stadsdelsnämnderna om samverkan mellan skola och socialtjänst

Stadsdelsnämnderna Farsta och Hässelby-Vällingby har tagit beslut om samverkansöverenskommelser som bl.a. omfattar samverkansformer, samverkansområden och ansvarsfördelning mellan skola och socialtjänst. Överenskommelserna är undertecknade av bl.a. rektorer inom stadsdelsområdet, grundskolechef och stadsdelarnas förvaltningschefer. Farsta stadsdelsnämnd har inte reviderat överenskommelsen sedan 2012 och Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd har inte reviderat överenskommelsen sedan 2010. Enligt uppgift pågick en revidering av överenskommelsen i

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd vid tidpunkt för granskningen. Enligt intervjuade i Farsta stadsdelsnämnd kommer överenskommelsen revideras under hösten. Det reviderade stödmaterialet från 2013 var känt bland intervjuade i Farsta stadsdelsnämnd. Vad gäller Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd var stödmaterialet inte känt. Stödmaterialet har inte anmälts till de granskade stadsdelsnämnderna.

Enligt uppgift från intervjuade har antalet orosanmälningar till socialtjänsten ökat de senaste åren, både vad gäller orosanmälningar från skolor och andra myndigheter. Orsaker till orosanmälan kan exempelvis vara hög frånvaro, våld mot barn och misstänkt missbruk. Nedan framgår bl.a. antalet inkomna anmälningar enligt 14 kap. 1 § SoL till stadens stadsdelsnämnder.

År	Antal 0-20 år	Antal inkomna anmälningar	Antal inledda utredningar	Varav flickor	Varav pojkar
2011	185684	11033	4366	1888	2478
2012	191465	14115	6454	2742	3712
2013	195084	15224	7889	3343	4546
2014	198671	17701	9593	4262	5331

Källa: Socialförvaltningen

Under 2014 inkom totalt 17 701 anmälningar enligt 14 kap. 1 § SoL till stadsdelsförvaltningarna. Flera anmälningar kan ha inkommit för varje enskilt barn eller ungdom. Motsvarande antal för 2013 var 15 224. En jämförelse mellan åren 2013 och 2014 visar på att antalet anmälningar har ökat med 16 procent. Enligt uppgift från socialförvaltningen har den ökande tendensen av inkomna anmälningar troligen flera orsaker. Exempelvis demografiska orsaker då befolkningen har ökat i staden och också andelen barn, nytillkomna målgrupper såsom ensamkommande flyktingbarn som söker asyl har ökat och definieras som en utsatt grupp barn och samverkan med viktiga involverade parter runt barn och unga har förbättrats genom utbildningar och gemensamma rutiner. Detta har lett till att kunskapen har ökat om skyldigheter m.m. kring barn och unga som riskerar att fara illa och benägenheten att anmäla, hos framför allt skolan, har ökat.

Mellan åren 2011 och 2014 har antalet inkomna anmälningar ökat med 60 procent. Antalet anmälningar 2014 enligt 14 kap. 1 § SoL vad gäller Farsta stadsdelsnämnd och Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd redovisas nedan.

Stadsdelsnämnd	Antal invånar e 0-20 år	Antal inkomn a anmäl- ningar	Antal inledda utredni ngar	Andel inledda utredni ngar i %	Flickor	Pojkar
Farsta	12 716	1 424	808	56,7	376	432
Hässelby-Vällingby	18 744	2 559	1 385	54,1	674	711

Källa: Socialförvaltningen

Återkoppling till skolorna om att anmälan inkommit sker i de flesta fall. Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd använder en särskild blankett där handläggaren ska ange om återkoppling skett eller inte. Granskade stadsdelsnämnders rutin är att återkoppling om anmälan lett till en utredning eller inte endast ges om anmälaren begär detta.

Anmälningsmöten sker om de anses vara lämpliga. Erfarenheten av dessa möten är positiva. Nämnderna har rutiner för hur dessa möten ska genomföras för att alla inblandade ska få möjligheten att komma till tals. Anmälaren kan alltid kontakta mottagningsgruppen för att exempelvis få en konsultation om och hur en anmälan ska göras i det aktuella fallet. Utanför kontorstid kan socialjouren kontaktas för konsultation. Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd genomför även konsultationsmöten med de skolor som har ett sådant behov. Ingen av nämnderna har för närvarande några särskilda kontaktpersoner som är knutna till en specifik skola.

Företrädare för socialtjänst och skola träffas regelbundet eftersom det pågår ett flertal olika samverkansprojekt mellan skola och socialtjänst. Exempelvis kan BUS-överenskommelsen och pilotprojekt samverkan skola och socialtjänst (PPSS) nämnas. BUS-överenskommelsen är antagen av kommunfullmäktige och har tagits fram i ett regionalt samarbete mellan Kommunförbundet Stockholms län och Hälso- och sjukvårdsförvaltningen kring barn och unga som behöver stöd från såväl kommunen och landstinget. PPSS pågår i totalt 16 skolor och 8 stadsdelsförvaltningar. Målgruppen för projektet är elever i årskurs 6-9 som har hög skolfrånvaro och låg måluppfyllelse. I projektet arbetar bl.a. ett multi-kompetent team bestående av bl.a. fältassistenter.

Fristående skolor liksom kommunala är skyldiga att göra en anmälan till socialtjänsten när elever far illa eller riskerar fara illa. Det är stadsdelsnämndernas ansvar att även inkludera fristående

skolor i samverkan med socialtjänsten. Arbetet med att få de fristående grundskolorna att samverka med socialtjänsten beskrivs av nämnderna vara problematisk. Båda stadsdelsnämnderna har informerat eller erbjudit information till de fristående skolorna om att de kan kontakta socialtjänsten samt när och hur de ska göra en orosanmälan. Stadsdelsnämnderna har även bjudit in samtliga rektorer vid fristående skolor till samverkansmöten med varierande resultat. Få eller inga av rektorerna för de fristående skolorna har deltagit på dessa möten.

Grundskolorna om samverkan mellan skola och socialtjänst

Av de intervjuade i de skolor som ingår i granskningen beskrivs att samverkansöverenskommelsen inte är ett "levande dokument". Skolorna utgår snarare från egna dokumenterade rutiner för anmälningar som utgör ett stöd i det vardagliga arbetet. Information lämnas till lärarna och de olika arbetslagen om socialtjänstlagen och anmälningsskyldigheten samt att man alltid kan ringa/konsultera socialtjänsten (anonymt). I en skola finns det enligt uppgift en ökad medvetenhet hos personalen när det gäller orosanmälningar. Personalens trygghet när det gäller att göra anmälningar har ökat i denna skola. När det kan bli aktuellt med en anmälan kontaktar personalen oftast elevhälsoteamet eller rektor. I en skola är det är alltid rektor som undertecknar anmälan.

Enligt intervjuade har återkopplingen från socialtjänsten förbättrats. När anmälningsmöten sker fungerar de oftast bra och det finns en bra struktur vid dessa möten.

En brist i samverkan som framhålls är att skolan inte alltid vet vem som är handläggare för ett ärende inom socialtjänsten. Vidare saknas det en kontaktperson inom socialtjänsten som skolan kan ha en dialog med vilket ska finnas enligt beslut i kommunfullmäktige. I en skola fanns för två år sedan en särskild kontaktperson inom socialtjänsten, som regelbundet besökte skolan. Denna kontakt med socialtjänsten upphörde dock efter att kontaktpersonen slutat. Skolan framhåller vidare att kommunikationen med socialtjänsten bör förbättras. Enligt uppgift har personalomsättningen inom socialtjänsten varit hög även om den blivit mera stabil. Enligt intervjuade har den höga personalomsättningen bl.a. inneburit att handläggningen av anmälningarna tagit längre tid och att handläggare bytts.

Grundskolecheferna om samverkan mellan skola och socialtjänst

Enligt de intervjuade grundskolecheferna har det reviderade stöd-materialet medverkat till en bättre samverkan mellan skola och socialtjänst. Idag får rektorerna en återkoppling om vad som sker i ärenden när de begär det. Det har tidigare funnits en frustration vid skolorna om att återkoppling inte sker i tillräcklig omfattning. Frustrationen handlar idag istället om den stora personal-omsättningen inom socialtjänsten som försvårar kontinuiteten i kontakten med skolan enligt uppgift.

Tidigare har skolan och socialtjänsten haft olika förväntningar vad gäller oroanmälningar. Idag finns en större förståelse för varandras olika roller utifrån lagstiftning.

Det är viktigt att ha en kontaktperson och att det finns en kontinuitet i att kontaktpersonen finns kvar i verksamheten. Kontinuitetet underlättar information om läget, bidrar till korta beslutsvägar och underlättar i konsultation i ärenden utan att röja sekretess. Enligt intervjuade underlättas allt samarbetet om man känner varandra.

Utbildningsförvaltningen har bjudit in friskolorna till möte om samverkansöverenskommelse men intresset har varit begränsat. Flera fristående skolor kom till mötet men har däremot inte skrivit på samverkansavtalet. Utmaningen är enligt uppgift att fundera kring hur nämndens ska ta fram incitament för att få friskolorna att medverka.

Uppföljning av samverkan mellan skola och socialtjänst

Socialnämndens och utbildningsnämndens uppgift är att tillsammans utarbeta stödmaterialet, revidera och hålla det aktuellt. Enligt intervjuade har inte socialnämnden eller utbildningsnämnden formellt ansvar att följa upp samverkan och efterlevnad av de riktlinjer som beslutades 2010. Ingen av granskade stadsdels-nämnder genomför någon systematisk uppföljning av att riktlinjerna följs eller vilket resultat samverkansöverenskommelsen haft på avdelnings- eller enhetsnivå. Enligt uppgift har socialförvaltningen för avsikt att aktualisera frågan om hur uppföljning på övergripande nivå i staden kan ske.

I samband med att stödmaterialet arbetades fram fördes diskussioner om kommunfullmäktige skulle ta fram en särskild indikator som mätte samverkan mellan skola och socialtjänst. Ingen indikator togs fram, men socialförvaltningen i samverkan med utbildningsförvaltningen tog fram en uppföljningsmodell under

hösten 2011 som stadsdelarna kunde använda sig av för uppföljning av samverkan. Stadsdelsförvaltningarna valde enligt uppgift att inte använda uppföljningsmodellen.

Uppföljningen av samverkan kan utvecklas enligt utbildningsförvaltningen. Arbetet förväxlas med andra samverkansinsatser mellan skola och socialtjänst. Enligt intervjuade fanns det ett intresse bland flera rektorer att uppföljning skulle ske. Det är respektive grundskole- och gymnasiechef som har det övergripande ansvaret för uppföljning vad avser utbildningsnämndens ansvar. Enligt intervjuade finns ingen systematik vad gäller uppföljningen av samverkan mellan skola och socialtjänst inbyggd i resultatdialogen som grundskolechefen och gymnasiechef har med rektorerna. Det pågår dock en diskussion om att utveckla en sådan.

I de skolor som omfattas av granskningen sker årligen en uppföljning av de rutiner som avser orosanmälningar till socialtjänsten.

Analys

Ett aktivt ställningstagande från nämnden

I den nationella strategin för samverkan, "Strategi för samverkan, - kring barn och ungdomar som far illa eller riskerar fara illa", konstateras att styrningen är det mest centrala genom att den politiska och administrativa ledningen aktivt tar ställning för samverkan. Dessutom bör ledningen efterfråga uppföljning och utvärdering. Det är därför väsentligt att nämnden efterfrågar uppföljning av samverkan mellan skola och socialtjänst för att bl.a. öka möjligheterna att kunna styra och aktivt ta ställning för samverkan.

Uppföljning av samverkan saknas

När fullmäktige i juni 2010 antog riktlinjer för samverkan mellan skola och socialtjänst fanns ambitioner att följa upp samverkansöverenskommelsen genom en särskild indikator. Socialnämnden i samverkan med utbildningsnämnden tog fram en uppföljningsmodell för samverkan, men stadsdelsnämnderna valde enligt socialförvaltningen att inte tillämpa uppföljningsmodellen. Granskningen har visat att det för närvarande inte sker någon uppföljning av samverkan mellan skola och socialtjänst samt att uppföljningsansvaret är otydligt. Uppföljning är ett väsentligt inslag i all verksamhet där samverkan sker, inte minst för att identifiera utvecklingsområden och förbättra samverkan.

Reviderade samverkansöverenskommelser

Granskade stadsdelsnämnder har tecknat överenskommelser för samverkan som undertecknats av representanter från stadsdelsförvaltningarna, skolorna och utbildningsförvaltningen. Farsta stadsdelsnämnd har inte reviderat överenskommelsen sedan 2012 och Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd har inte reviderat överenskommelsen sedan 2010. Stadsdelsnämnderna bör revidera överenskommelserna, i samband med att socialnämnden och utbildningsnämnden reviderar stödmaterialet, för att försäkra sig om att innehållet i överenskommelserna är aktuellt och uppdaterat med eventuella social- och skollagsförändringar. Vidare kan revideringen av överenskommelsen bidra till att samverkan hålls levande mellan skola och socialtjänst.

Vikten av att fristående grundskolor samverkar med socialtjänsten

Stadsdelsnämnderna, som är ansvariga för inkluderingen av fristående skolor vad gäller samverkan, har genom en rad åtgärder försökt inkludera fristående grundskolor i samverkan med socialtjänsten. Resultatet av insatserna varierar eftersom flertalet fristående skolor väljer att inte delta vid samverkande forum. Utbildningsförvaltningen har bjudit in friskolorna till möte om samverkansöverenskommelse men intresset har varit begränsat. Cirka 24 procent av stockholmseleverna genomför idag sin grundskoleutbildning vid en fristående grundskola. Det är därför väsentligt att stadsdelsnämnderna finner möjligheter att samverka även med de fristående grundskolorna.

Ett behov av ytterligare implementering av stödmaterialet

Socialnämnden och utbildningsnämnden har i samband med framtagandet av stödmaterialet 2011 genomfört omfattande informationsinsatser i samtliga stadsdelsnämnder. Stödmaterialet har sedan dess reviderats hösten 2013 och våren 2015.

Granskningen har visat, åtminstone i en av de granskade stadsdelsnämnderna, att kännedomen om stödmaterialet brister. Dessutom har personalomsättningen inom staden vad gäller socialsekreterare varit omfattande de senaste åren. Det är därför angeläget att socialnämnden fortsätter informera om stödmaterialet i de stadsdelsnämnder där behovet finns.

Behovet av kontaktpersoner

Av stödmaterialet framgår att varje stadsdelsförvaltning ska utse en kontaktperson som skolorna kan kontakta vid behov enligt beslut i

kommunfullmäktige. De skolor som ingår i granskningen och de intervjuade grundskolecheferna har påtalat att det saknas kontakt-personer och att det saknas kontinuitet med socialtjänst-handläggarna. Kontinuitetet underlättar enligt uppgift information om läget, bidrar till korta beslutsvägar och underlättar i konsultation i ärenden.

Oönskade effekter och risker

Nämndernas möjlighet att styra förvaltningarna i en viss riktning kan begränsas om ingen uppföljning efterfrågas. Utan uppföljning saknar nämnderna bl.a. kännedom om vad som behöver utvecklas och vilka åtgärder som bör vidtas vad gäller samverkan skola och socialtjänst. Det kan exempelvis finnas rutiner och arbetssätt som inte efterlevs eller att personal saknar kännedom om dessa vilket kan leda till negativa konsekvenser för den enskilde. Bristande kännedom om rutiner och arbetssätt kan också innebära att likvärdigheten mellan stadens stadsdelsnämnder begränsas eftersom nämnderna arbetar på olika sätt. Dessutom kan likvärdigheten för stadens elever begränsas om inte fristående skolor samverkar med socialtjänsten.

Sammanfattande slutsatser och bedömning

Syftet med granskningen är att bedöma om fullmäktiges riktlinjer implementerats och efterlevs samt hur samverkan fungerar mellan skolan och socialtjänsten. Den sammanfattande bedömningen är att samverkan vad gäller återkoppling och information om enskilda ärenden fungerar bättre än vid revisionskontorets granskning 2011. Dock bör uppföljning av samverkan mellan skola och socialtjänst genomföras samt en förnyad implementering av stödmaterialet. Vidare bör överenskommelserna revideras kontinuerligt. Insatserna för att inkludera fristående skolor i samverkan bör också ses över. Dessutom bör vilka som är kontaktpersoner gentemot skolorna förtydligas.

Utifrån redovisade bedömningar och iakttagelser lämnar vi följande rekommendationer:

- Stadsdelsnämnderna bör i samverkan med utbildningsnämnden följa upp samverkan mellan skola och socialtjänst.

- Stadsdelsnämnderna bör revidera samverkansöverenskommelserna i samband med att revidering av stödmaterialet sker för att bl.a. försäkra sig om att innehållet i överenskommelserna är aktuellt och uppdaterat med eventuella social- och skollagsförändringar.
- Stadsdelsnämndernas insatser för att inkludera fristående skolor i samverkan bör ses över för att öka antalet fristående skolor som samverkar med socialtjänsten.
- Socialnämnden bör fortsätta informera om stödmaterialet till stadsdelsnämnderna.
- Stadsdelsnämnderna bör i större utsträckning försäkra sig om att berörd personal känner till stödmaterialet.
- Stadsdelsnämnderna bör förtydliga vem som är ansvarig kontaktperson gentemot skolorna.